

2. Volitev zastopnika-delegata, ki bo zastopal društvo pri zborovanju društvenih zastopnikov iz vsega cesarstva na Dunaju.

3. Slučajnosti.

Tovarišice in tovariši! Predmet, ki je na dnevnem redu je za nas vitalnega pomena in razpravljajo o njem vsa okrajna učiteljska društva v Avstriji. Poslala bodo vsa društva svoje delegate na Dunaj. Na dnevni red je prišla zadeva v isti smeri, kakor je predlagal naš referent pri „Zavezini“ skupščini v Pulju, in zato bi bilo sramotno za vsakega, ki se ne udeleži zborovanja zgoraj navedenega dne. Nihče naj ne misli, bodo že drugi naredili, jaz ostanem doma!

Glede obeda so naprošeni vsi udeležniki, da se zglasijo do 19. t. m. pri gosp. Ivanu Picigi, gostilničarju konsumnega društva v Riemanjih, p. Boršt.

Ne k obilni, ampak k polnoštevilni udeležbi vabi in kliče odbor.

Književnost in umetnost.

Občni zbor „Slovenske Matice“. Dne 29. pret. m. se je vršil v veliki dvorani „Mestnega doma“ v Ljubljani 43. redni občni zbor „Slovenske Matice“. Občnega zbora se je udeležilo tudi odposlanstvo „Matice Hrvatske“, ki sta jo zastopala nje podpredsednik, vseučiliški profesor Vekoslav Klaić in tajnik dr. Ante Radić.

Predsednik „Matice“, deželni šolski nadzornik Fran Levec, je — otvorivši občni zbor — pozdravil navzoče društvenike, zlasti pa odposlanstvo bratskega društva „Matice Hrvatske“ ter omenjal literarne zveze obeh društev, ki je lani rodila prvi sad. Upati je, da bo ta zveza ostala trajna na čast in korist obema narodoma. Predsednik je naznanil, da se je bivši društveni tajnik g. Evgen Lah po 22letnem vestnem in marljivem delovanju odpovedal službi ter je končno občnemu zboru predstavil novega tajnika g. Frana Podkrajška.

Podpredsednik „Matice Hrvatske“, prof. Vekoslav Klaić, od navzočih zborovalcev burno pozdravljen, je v svojem ogovoru omenil, da ga je sprejem in prijazen pozdrav v Ljubljani ganil do dna srca. Navdušen po bratski ljubavi je izrekel vsem in vsakemu srčno zahvalo in izrazil željo, naj bi „Slovenska Matica“ tudi v prihodnje čvrsto napredovala. Naj bi literarna zveza, katere prvi plod je lani zagledal beli dan, bila trajna. Hrvati — pravi govornik — smo uvideli, da brez Slovencev ne moremo živeti, a da tudi Slovincem brez Hrvatov ni obstanka; treba nam zveze in vzajemne podpore; če bomo združeni v bratski ljubavi, ni se nam bati prihodnosti! Zborovalci so pozdravljali govornika z navdušenimi živio-klici.

Iz obširnega poročila društvenega tajnika Podkrajška povzamemo, da je štela „Slovenska Matica“ koncem lanskega leta 3461 članov, in sicer 6 častnih, 208 ustanovnikov, 3247 letnikov. Za leto 1907. prejmejo člani naslednje knjižno darilo: 1.) „Zbornik“, 2.) 4. snopič „Prevodov iz svetovne književnosti“ (Gorski

noma na njega; sedaj sem izgubljena, ne vem, kje mi je glava, kdo mi bo dal toliko moči, da bom mogla toliko prenesti.

Velikokrat sva z mojim predragim Štefanom o Vas govorila, in mislila sva, da ste kje bliže nas, tam pri Vremah; dejal je, da Vas hoče prositi, da bi prišli k nam za nekaj dni. On ni maral od doma, bal se je zame, da bi ostala ponoči brez varuha. Enkrat so namreč tatovi vlomili; od takrat ni več ostajal čez noč nikjer. In zdaj pa me je zapustil za vselej! —

Prejmite moj iskren pozdrav tudi za svojo gospo soprogo, in spominjajte se vedno Svojega zvestega prijatelja.

Vdana Kati Debenjak.

Oprostite, cenjena prijateljica Kati, da tu priobčujem Vaše pismo v vsem obsegu. A karakteristično je in kaže v bengalični luči vso tragiko učiteljskega življenja!

Tebi pa, nepozabni moj prijatelj Štefan, svetila večna luč!

Bukovića nad Škofjo Loko, 7. junija 1907.

Janko Leban.

venec“ v Peruškovem prevodu s komentarom), 3.) 11. snopič „Slov. narodnih pesmi“, 4.) 14. zvezek „Knezove knjižnice“, 5.) 19. zvezek „Zabavne knjižnice“, 6.) 2. zvezek „Hrvatske knjižnice“, 7.) „Letopis“ in 8.) prof. Seidlovo monografijo „Kamniške ali Savinske planine“ (I. del). Zadnje imenovana knjiga bo krasno ilustrovan. Strokovnjaki so se izrekli o nji jako laskavo, trdeč, da je po vsebini in obliki taka, da bo v čast „Matici“. Knjiga je pisana poljudno, živahno mestoma naravnost poetično. Glede toli žaželenega „Zemljevida slovenskih pokrajin“ omenja poročilo, da izide zemljevid na osmih listih v merilu 1 : 200.000. Tiskal se bo v vojaško-geografskem zavodu, ki je že poslal nekoliko odtisov za prestavo nomenklature. To delo se sedaj marljivo izvršuje. „Matica“ je v knjižni zvezi s 43 društvi. Računski zaključek za leto 1905. izkazuje 431 K 75 h prebitka, društveno imetje pa znaša 115.626 K 10 h. — Sklad za E. H. Costov spomenik je narastel na 4892 K, Bleiweisov sklad na 9803 K, Jurčič-Tomšičeva ustanova za literarne namene na 9034 K in Knezova ustanova na 66.736 K. Naučno ministrstvo je dovolilo „Matici“ 1000 K letne podpore.

Pri dopolnilni volitvi društvenega odbora so bili izvoljeni gg.: ravnatelj dr. Fran Detela, profesor Ferdinand Seidl, prof. dr. Fran Kos, skriptor Luka Pintar, prof. dr. Lovro Požar, ravnatelj Andrej Senekovič, kanonik Ivan Sušnik, ravnatelj Ivan Šubič, prof. dr. Aleš Ušeničnik, ravnatelj Fran Wiesthaler, prof. Ivan Macher in prof. dr. Dragotin Lončar, za računске pregledovalce pa gg. Ferdo Bradaška, Ivan Krulec in Ivan Pogačnik.

Končno je občni zbor po nasvetu odbornika Trstenjaka povodom njegove osemdesetletnice imenoval notarja Luko Svetca za častnega člana „Slovenske Matice“.

Narodne pesmi za šolsko mladino. Izbral in uredil Janko Zirovnik. I. zvezek. V Ljubljani 1907. Lastnik in založnik „Društvo za zgradbo učit. konvikta“. Natisnila „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani. — Za danes omenjamo le na kratko to priročno in lično knjižico, ki je bogate vsebine: nabranih je namreč v nji 30 dragocenih biserov narodne poezije. — Knjižica je natisnjena v 20.000 izvodih. Ker stane izvod samo 20 h, ni dvoma, da bo vsa zaloga razprodana v najkrajšem času. Če se to zgodi, odpade nekaj drobiža tudi našemu konviktu, a tovariš Janko Zirovnik izda potem še 2. zvezek. Šolska vodstva bi storila najbolje, da naroče te pesmi za učence in učenke svoje šole skupno, ker se prihrani na poštnini. Naročila prevzema in izvršuje „Učiteljska tiskarna“.

Nove muzikalije „Glasbene Matice“. Letos je že v drugič izdala „Glasbena Matica“ v Ljubljani nove muzikalije, in sicer XXXIV. zvezek zborovskih partitur, obsegajoč 14 moških in mešanih zborov, uredil Matej Hubad. Vsebinska, ki je na 44. straneh velike četvorke, obsega: št. 1. Stjepan St. Mokranjac: „Kozar“, mešan zbor, št. 2. dr. Gustav Ipavec: „Naše gore“, mešan zbor z baritonskim samospévom, št. 3. Emil Adamič: „Deklica in ptič“, mešan zbor, št. 4. Fran Serafin Vilhar: „Na Ozlju-gradu“, moški zbor s sopranskim in baritonskim samospévom, št. 5. Alojzij Sachs: „Idila“, moški zbor, št. 6. Karel Bendl: „Svojik svojim“, moški zbor s četverospévom, št. 7. Vladimir Stahuljak: „Zakaj mene nečeš?“, moški zbor, št. 8. dr. Anton Schwab: „Vinska“, moški zbor, št. 9. dr. Anton Schwab: „Usehli cvet“, moški zbor, št. 10. dr. Anton Schwab: „Izgubljeni cvet“, moški zbor, št. 11. dr. Gustav Ipavec: „Brodar“, moški zbor, št. 12. dr. Gustav Ipavec: „Planinec“, moški zbor, št. 13. Stanko Premrl: „Slovenska zgodovina“, moški zbor s četverospévom, št. 14. Ivan pl. Zajc: „Dijaška“, moški zbor. — Cena 6 K, za člane „Glasbene Matice“ 4 K.

Politiški pregled.

* **Vprašanje o predsedniku v novi poslanski zbornici.** Mladočeški list „Den“ poziva slovanske poslance vseh strank, naj se pri volitvi predsednika državnega zbora združijo vsaj v vprašanju predsedništva v slovanski blok, ki bi naj imel namen, z izvolitvijo slovanskega predsednika dejanski dokazati vsemu svetu, da je večina avstrijskega državnega zbora slovan-

ska. Kandidat predsedništva naj bi se izbral bodisi iz Polskega kola ali Češkega kluba, vsekakor iz onega, ki bo po številu članov močnejši. „Den“ utemeljuje to zahtevo tako-le: „Kakor je parlament ustavne države izraz nje narodnostne in stanovske sestavljenosti, tako naj bo njen izraz tudi predsedništvo. In če je ustanovljeno in postavno določeno, da je Avstrija v svojem parlamentu po večini slovanska, če je zlomljena in odstranjena fikcija nemške Avstrije, potem je pač dolžnost ustavne države, da bi predsednik parlamenta predstavljal večino, ter je sveta dolžnost slovanskih poslancev, da bi si prizadevali z vsemi sredstvi priboriti veljavo temu ustavnemu načelu.“

* **Socialni demokrati** imajo sedaj 87 mandatov. To bo v novem parlamentu najmočnejša stranka, in v tej enotnosti bo njihova moč. V starem parlamentu so imeli socialni demokrati le 11 poslancev.

* **Češki socialni demokratje in anarhisti za narodne pravice.** Iz Prage poročajo: Češka šolska družba „Matice školska“ je imela dne 30. m. m. svojo letno skupščino. Na skupščino je poslalo 20 čeških socialno-demokratskih poslancev oprostila pisma, v katerih zatrjujejo, da se bodo z vso odločnostjo borili v parlamentu za upravičene narodne zahteve in da se bodo zavzemali zlasti za češke narodnostne manjšine. Tudi češki anarhisti so poslali skupščini pismo, v katerem jo zagotavljajo, da se bodo tudi oni borili za narodna prava.

* **Vera in politika.** Socialni demokrati v Ašu nameravajo izstopiti iz katoliške cerkve, ker so pri ožjih volitvah krščanski socialci rajši glasovali za Vsenemca nego za socialnega demokrata.

* **Organizacija železničarjev** je ena najmočnejših podpor socialne demokracije. Od leta 1905. na 1906. se je število članov pomnožilo za 14.222 in je koncem lanskega leta znašalo 46.943. Od teh je bilo 30.978 Nemcev, 10.614 Čehov, 3712 Poljakov, 1506 Slovencev in 118 Italijanov. Prihodki centrale in krajnih skupin so znašali leta 1906: 305.178 K nasproti 209.647 K 61 h leta 1905. Za strokovne liste se je izdalo 166.33 K, v agitacijske svrhe pa 21.867 K. Skupnih stroškov l. 1906. je bilo 234.046 K, to je 58.265 K več nego l. 1905.

* **Portugalsko.** Na Portugalskem je nastal med kraljem in obema zbornicama konflikt. Kralju očitajo, da stoji v zvezi z velikimi industrialnimi podjetji in bankami. Splošno mislijo, da bo prisiljen odstopiti.

* **Ženski poslanci** v finskem državnem zboru — ki jih je med 200 poslanci 18 — si niso ustanovili posebnega kluba, ampak so se porazdelili po strankah. Pač pa se potezajo vse te žene v državnem zboru za zvišanje varstva mladoletnih deklet in za priznanje enakega prava za zakonske in nezakonske otroke.

* **Jezikovno vprašanje v avstrijski zbornici.** Glasilo čeških narodnih socialistov, sklicuje se na vest, da je predsednik ogrske zbornice odredil, da stenografirajo hrvaške govore v ogrski zbornici hrvaški stenografi iz Zagreba pravi, da se bo moralo v novi avstrijski zbornici stenografirati tudi češke govore. List dostavlja, da ne bi mogel dunajski parlament obstojati niti pol dneva brez stenografiranih čeških govorov.

* **Jaurès o volitvah v Avstriji.** Vodja francoskih socialnih demokratov Jaurès piše v *Humanité*: „Uspeh socialnih demokratov v Avstriji ima pomen za vso Evropo. Avstrijske volitve ne bodo rešile le Avstrije, temveč svetovni mir. Splošna volilna pravica je dokazala, da je dovolj narodnostnega prepira, jezikovnega in plemenskega sovraštva. Mladočehi in pangermani so uničeni, in javnemu življenju so se v Avstriji odprla vrata na stežaj. Od danes naprej ni v Avstriji več slovanstva in nemštva, ki bo si prizadevalo za priklopljenje k tretji velesili, Evropa je rešena skrbi, da bi se Avstrija raztrgala, kar bi povzročilo najgrozovitejše konflikte.“

* **Slovanska vseučilišča.** Češki list „Čas“ piše: „Beckova vlada je po volitvah samoljubno trdila, da bodo v novem parlamentu narodnostna vprašanja postavljena z dnevnega reda. Namesto tega se oglašajo eno za drugim, še preden so duri novega parlamenta odprte; pred vsemi je pa vprašanje slovanskih vseučilišč. Žalostno je, da se to v svojem bistvu čisto kulturno vprašanje presoja v Avstriji s politiško-narodnostnega stališča, no s tem dejstvom pač treba računati. V državnem zboru bodo Čehi, Rusini in Slovenci razvili vseučiliško vprašanje in to po vsi pravici. „Slov. Narod“ baš objavlja poziv na vse

občinske zastoje in korporacije, naj na dan otvoritve državnega zbora pošljejo naučnemu ministertvu telegrame, v katerih naj zahtevajo, da se nemudoma osnuje v Ljubljani slovensko vseučilišče. „Slov. Narod“ upa, da bodo to akcijo podpirali češki in rusinski poslanci. Upa s popolno pravico, zakaj v tem vprašanju situacija naravnost žene Slovence, Čeha in Rusine k vzajemnosti v državnem zboru. Vseučiliško vprašanje bo povzročilo v državnem zboru nenavadno zanimivo zблиžanje strank. Socialna demokracija bo morala, ako ostane zvesta svojemu programu, podpirati opravičene zahteve slovanskih narodov, dočim se jim bo z druge strani velika večina Poljakov zaradi rusinskega vseučilišča uprla. V vsakem položaju bo slučaj jako zanimiv“. — Kakor javljajo iz Prage, so imeli češki dijaki v Pragi shod, na katerem so sprejeli resolucijo, v kateri pozivljajo češke poslance, naj takoj prično v poslanski zbornici akcijo za ustanovitv českega vseučilišča v Brnu in slovenskega v Ljubljani.

* **Štiridesetletnico kronanja cesarja Franca Jožefa I.** so dne 8. t. m. slovesno obhajali v Budimpešti ob cesarjevi navzočnosti.

* **Schönerer proti socialistom.** Dunajski „Alldeutsches Tagblatt“ je priobčil odprto pismo bivšega državnega poslanca Sekönererja na bivšega državnega poslanca Steina, v katerem predlaga, da se osnuje antisocialistična liga po zgledu slične lige na Nemškem.

* **Stranke v državnem zboru.** „Wiener Abendpost“ poroča, da pride v državni zbor; 96 krščanskih socialcev (po združitvi z nemškimi konservativci), 25 nemške ljudske stranke, 20 nemških naprednjakov, 19 nemških agrarcev, 12 nemških radikalcev (svobodnih Vsenemcev), 5 Vsenemcev, 30 čeških agrarcev, 20 Mladočehov, 16 čeških katolikov, 9 čeških nacionalcev, 6 Staročehov, 5 čeških radikalcev, 2 češka realista, 69 Poljakov (13 konservativcev, 13 demokratov, 13 poljskega centra, 12 nacionalnih demokratov, 2 Vsepoljaka, 16 poljske ljudske strake), 21 Mladorutencev, 5 Starorutencev, 3 radikalni Ruteni, 18 slovenskih klerikalcev, 7 slovenskih liberalcev, 9 konservativnih, 4 napredni in 2 krščanskosocialna Italijana, 11 Hrvatov, 2 Srba, 4 Romuni, 3 cionisti, 87 socialnih demokratov (50 Nemcev, 23 Čehov, 6 Poljakov, 5 Italijanov, 2 Rutenca in 1 Romun), 6 divjakov.

* **Gospiska zbornica** ima prvo sejo dne 17. t. m. ob eni popoldne.

Vestnik.

Za slovensko vseučilišče v Ljubljani. Kakor smo zvedeli, namerava mnogo narodnih društev in občin na dan otvoritve drž. zbora, t. j. dne 17. junija, brzojavno zahtevati pri naučnem ministertvu, da izpolni dano obljubo slovenskega vseučilišča v Ljubljani. Nujno potrebno je, da posnemajo ta zgled vsa slovenska društva, zlasti pa narodne občine in naša okrajna učiteljska društva. Le veliko število brzojavk pokaže ministertvu in državnemu zboru, da je zahteva po lastnem vseučilišču nujna, da je volja in želja celokupnega naroda, da dobimo vendar že svoj najvišji kulturni zavod v Ljubljani. Zato naj tudi predsedstva naših okrajnih učiteljskih društev store dne 17. t. m. svojo dolžnost!

Učiteljski dobrotniki. Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani so darovali: Sl. Posojilnica v Logatecu 40 K, gospica Kolnik, učiteljica v Batečah 39 K, nabrala pri okr. učit. konferenci v Kostanjevici, dne 5. junija t. l. in sicer so prispevali gg. Mavser, graščak in veleposestnik v Št. Rupertu 10 K, Sever, župan v Kostanjevici 5 K, drugo pa dragi tovariši in mile tovarišice. Ljutomersko učiteljsko društvo ob priliki zborovanja v Radincih 7 K, tovarišica Bibijana Bisail iz Trnovega na Notranjskem je poslala 9 K, ki jih niso hoteli sprejeti trije gospodje od treh gospic kot povračilo izdatkov na izletu. Živili učiteljski dobrotniki in nasledniki! Bog plati!

Letnino za učiteljski konvikt so plačali ti-le tovariši in tovarišice: Ivan Bihteršič iz Srednje vasi, Janko Zupančič in Zora Legat iz Bateč pri Beli peči, Andrej Šket in Andrej Potočnik iz Podsrede. Bog plati!